

HVA ER EØS-MIDLENE?

EØS-midlene er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Støtten skal også styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene. EØS-midlene omfatter de landene som har svakere økonomier enn gjennomsnittet i EU.

EØS-programmene om folkehelse: Tsjekia

Helsetilstanden i Tsjekia

Tsjekia har hatt svært god framgang på mange helseindikatorer. Fra 1990 til 2017 har forventet levealder ved fødsel økt med 3,9 år for kvinner og 3,8 år for menn.

Landet ligger høyt på statistikken for tidlig død på grunn av hjerte- og karsykdom, lunge- og endetarmskreft og selvsykdom, selv om omfanget går ned. Siden 2005 er det størst økning i tidlige dødsfall på grunn av Alzheimers sykdom og kols, mens det er klar nedgang i dødsfall som følge av veitrafikkulykker og brystkreft.

Usunt kosthold, høyt blodtrykk og tobakk er de viktigste risikofaktorene for tidlig død og dårlig helse. Voksne tsjekkere røyker mer enn gjennomsnittet for EU. Luftforurensning og alkohol- og rusmisbruk er derimot på vei ned. Voksne konsumerte 11,9 liter alkohol i snitt i 2014, nær 2 liter mer enn snittet for EU. Men det er mindre fylledriking blant tsjekkere enn snittet for EU.

Programperioden 2014–2021

For Tsjekia er det satt av 16, 47 mill. euro til folkehelseprogrammet. Det tsjekkiske helsedepartementet skal sammen med finansdepartementet bidra til å utvikle, iverksette og følge opp programmet. Det er lagt vekt på familiers og barns psykiske helse og trivsel, at sykdomsforebygging også skal omfatte tiltak mot antibiotikaresistens og for fornuftig bruk av antibiotika, brukermedvirkning og styrking av pasientrollen, og at ulikhet i helse også skal omfatte romfolk i Tsjekia.

Det er satt av ca. 5 mill. euro til følgende tre predefinerte prosjekter:

1. Innføre programmet «The Triple P – Positive Parenting Program», som gjelder psykisk helse for barn og voksne
2. Forebygge antibiotikaresistens og tiltak for å begrense unødvendig bruk av antibiotika
3. Etablere et nasjonalt pasientsenter for alle pasient- og brukerorganisasjoner

I tillegg vil det komme to åpne utlysninger om prosjekter for tsjekkiske søkere, og tre åpne utlysninger for såkalte Small Grant Schemes, det vil si mindre prosjekter og

Tsjekia vil satse på økt trivsel for barn og unge.

lokale tiltak som gjennomføres av frivillige organisasjoner. Tsjekia har uttrykt et sterkt ønske om norske partnerskap i disse prosjektene. De har derfor bedt Folkehelseinstituttet å bidra aktivt i formidling av kontakt mellom organisasjoner og institusjoner i Tsjekia og Norge slik at mange bilaterale partnerskap kan etableres i dette programmet. Første utlysning ventes i april 2020.

Bilaterale fond vil gi støtte til studiebesøk, seminarer, eksperthjelp eller konsultasjoner, eller til andre bilaterale aktiviteter.

Mer informasjon

Søk på EØS-programmene om folkehelse på Folkehelseinstituttets hjemmeside fhi.no.

Om Tsjekia

- Innbyggertall: 10,56 millioner (2016).
- Tsjekia har mottatt EØS-midler siden landet ble medlem av EU og EØS i 2004.
- I den nasjonale helsestrategien, Helse 2020, legges det vekt på videreutvikling av folkehelsesystemet, sykdomsforebygging, helsevern og helsefremmende arbeid, pluss å gi offentlig sektor kraft ved at samfunn, lokalmiljø og mennesker deltar mer i vedtaksprosesser. EØS-programmet for helse underbygger denne strategien.

EØS-midlene og programmene om folkehelse

Sammen for å redusere ulikheter i helse

Femten eksempler på helseprosjekter i ti europeiske land

Historikk

EØS-midlene har fulgt EØS-avtalen fra den trådte i kraft i 1994. Størrelsen har økt betydelig, og midlene omfatter nye land etter hvert som de har blitt medlemmer av EU. EØS-midlene finansieres av Island, Liechtenstein og Norge.

I begynnelsen ble støtten organisert i mindre prosjekter. Siden 2009 har støtten skjedd innenfor større programområder, eksempelvis folkehelse.

Målet med folkehelseprogrammene finansiert av EØS-midlene er å styrke forebygging og redusere ulikheter i helse i Europa.

Programavtaler med fem land

En programavtale klargjør hva det enkelte landet vil satse på innenfor et program. FHI har inngått samarbeid som programpartner i folkehelseprogrammene i fire land for perioden 2014–2021: Estland, Litauen, Romania og Tsjekia. I Romania er både Helsedirektoratet og FHI programpartnere. I tillegg er Helsedirektoratet programpartner for Polen.

Hva gjør en programpartner (DPP)?

Norske offentlige institusjoner og fagetater er med på å utforme nasjonale programmer og bidrar med kunnskap

og erfaring i gjennomføringen av EØS-midlene. Rollen kalles programpartner – Donor Programme Partner, forkortet DPP.

Vår rolle overfor mottakerlandene er å gi råd til programoperatørene i mottakerlandene under utviklingen av programmene og selve gjennomføringen.

I tillegg skal vi bidra til å bygge kapasitet gjennom utveksling av erfaring og kompetanse mellom norske samarbeidspartnere og partnere i mottakerlandene. Som DPP er det også vårt ansvar å varsle forvaltningskontoret i Brussel (Financial Mechanism Office, FMO) ved mistanke om misbruk av midler.

Prosjekter

EØS-midlene finansierer prosjekter der tiltakene for å utjevne helseulikheter er viktig. Mange prosjekter har bidratt til endringer som har effekt ut over prosjektperioden. Enkelte tiltak har bidratt til ny kunnskap til nytte i europeisk helseforskning og lagt grunnlag for kunnskapsbaserte beslutninger for å bedre helse-systemene og folkehelsearbeidet.

Prosjektene tildeles støtte fra åpne utlysninger under hvert program. Det er bare organisasjoner og virksomheter i mottakerlandet som kan søke om prosjektmidler, men norske bedrifter, forskere, kommuner, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner kan inngå samarbeid med partnere i mottakerlandene om å gjennomføre felles prosjekter.

Det vil bli kunngjort utlysninger til prosjektsamarbeid og andre bilaterale aktiviteter på landenes nettsider under www.eeagrants.org. Informasjon om utlysningene blir også lagt ut på fhi.no og på helsedirektoratet.no/eos-midlene. Ved å abonnere på Folkehelseinstituttets elektroniske nyhetsvarsel om internasjonalt arbeid vil du få e-postvarsel om utlysninger og andre nyheter.

Bilaterale fond

Eqne bilaterale fond kan finansiere seminarer og konferanser for å lette prosessen med å finne gode prosjektpartnere og hente ekspertråd underveis. De bilaterale fondene kan også brukes til å etablere nettverk eller til å styrke allerede etablerte samarbeidsrelasjoner. Dette inkluderer konferanser, seminarer, studieturer, utvekslinger med mer.